



Füsunkar təbiətli məmləkətim

Dünyada nə qədər ölkələr var. Hər kəsə, hər xalqa öz ölkəsi, öz vətəni əzizdir. Biz də öz vətənimizə, odlar yurdu Azərbaycana bağlıyıq. Vətənimiz adi bir torpaq parçası, sadəcə bir ərazi deyil, yer üzün - də ən qədim mədəniyyət ocaqlarından biridir.

Ulu Tanrı bu torpaqlardan heç nəyi əsirgəməmişdir. Başlı qarlı dağları, səfalı yaylaqları, min bir nemətli bağları, sıx meşələri, bol sulu çayları, güllü-çiçəkli çəmənləri görənləri valeh edir. Bu cür təbiəti qorumaq hamımızın borcudur. Həyatımızı təbii təsəvvür etmək olmaz.

Ancaq bəzi nankor insanlar ağacları qırır, heyvanları ovlayır, suları zəhərləyib, balıqları məhv edirlər. Bu isə təbiətin məhv olmasına gətirib çıxarır. İnsanlar ağacların qayğısına qalmadırlar. Çünki yaşıllıq nə qədər çox olarsa, hava bir o qədər təmiz olar. Təmiz hava isə sağlamlıqdır. Böyüklər öz aralarında tez-tez bu cümləni işlədirlər: "Təbiət mənə hava və su kimi lazımdır".

Susuz həyat yoxdur. Əgər su olmasa, təbiət və canlılar məhv olurlar. Bunu isə bütün insanlar başa düşüb təbiəti qorunmalıdırlar.

Təbiətin mühafizəsi global problemdir. Bütün dünya dövlətləri təbiətin mühafizəsinə dair müxtəlif qərarlar vermiş və qanunlar qəbul etmişdir. Bu qanunları həyata keçirmək üçün bəşəriyyət həmrəy olmalıdır.

Dünyada təbiətin qorunmasına nəzarət edən təşkilatlar mövcuddur. Nəqli kəsilməkdə olan nadir bitkilər və heyvanların adı "Qırmızı kitab"a salınır və dövlət tərəfindən ciddi qorunur. Təbiəti qorumaq, mühafizə etmək məqsədilə Prezidentimiz İlham Əliyev 2010-cu ili "Ekologiya ili" elan etmişdir. Biz də bütün ömrümüz boyu buna can atmalıyıq.

İnsan hüquqlarından biri sağlam ətraf mühitdə yaşamaq hüququdur. Təbiəti qorumaq yalnız dövlət orqanlarının deyil, hamımızın borcudur. Hər birimiz bilməliyik ki, bugünkü həyatımız üçün ilk növbədə təbiətə borcluuyuq. Təbiət isə bu borcun əvəzində ona qayğıkəs və humanist münasibət gözləyir. Ağac əkməklə, yaşıllıqları artırmaqla biz təbiəti qorumuş oluruq.

Muzeyimizin mətbuat qovluğunu vərəqləyərkən belə bir məqalə ilə rastlaşdım. "Hərə bir ağac əksə..." (Qalibiyyət. 16 noyabr. 1982-ci il. X.Məmmədov). Bu məqalədə göstərilir ki, hər bir ölkədə ağac əkmək fərqlidir. Məsələn: İndoneziyanın Qərbi Yavadakı Sepanq Mahalının hakimiyyət orqanlarının qərarına əsasən ilk dəfə evlənlər iki, ikinci dəfə evlənlər üç, boşanalar isə beş ağac əkməlidirlər. Qədim yunan adətinə görə yeddi zeytun ağacı əkilər onları yetişdirdikdən sonra ailə qurmağa icazə verirlərmiş. Burada bir aforizm yada düşür: "Əgər bir il sonramı düşünürsənsə, buğda ək, on il sonramı fikirləşirsənsə, ağac ək..."

Payız təşli ömrünü başa vurdu. Bu fəsildə təbiət daha da gözəlləşir. Dağlar, meşələr daha da rəngarəng olurlar və ağac əkməyin gözəl məqamıdır. Ağac əkmək xeyirxahlıqdır və bu elə bir hissdir ki, hamımızda vardır.

"Biz öz əllərimizlə təbiətdə ikinci təbiət yaradırdıq" (Siseron).

Qəbələ Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyində də rayonumuzun təbiətini əks etdirən geniş sərgimiz vardır. Burada dərman əhəmiyyətli bitkilərdən,

meşələrimizdə bitən ağaclardan, dağlarımızda yaşayan heyvanlardan və quşlardan dağ kəli, köpçək, ayı, qartal, ağbaş kərkəs nümunələri sərgilənir, gələcək qonaqları valeh edir. Bu da Azərbaycanın dilbər guşələrindən biri olan Qəbələnin necə füsunkar təbiətə malik olduğunu bir daha sübuta yetirir.

33 ildir ki, muzeyimizə rəhbərlik edən əməkdar mədəniyyət işçisi Xalis Məmmədov muzeyin həyatında çoxlu meyvə ağacları və bəzək kolları yetişdirmişdir. Bunların içərisində dəmirağacı, şeytanağacı, cökə, dağdağan, qaraağac vardır.

Dəmirağacı 200 ilə qədər yaşayır. Oduncağı möhkəm olduğu üçün ondan maşının müxtəlif dekorativ hissələrini hazırlayırlar.

Şeytanağacı - bu ağaca lələk deyirlər. Yalnız bir növü yabani halda Talış meşələrində bitir. Qoruyucu meşə zolaqları, yaşıllıqlar salmaq və canlı çəpər çəkmək üçün əkilir. Tropik Afrika, Asiya, Şimali və Cənubi Amerikada bitməsinə baxmayaraq muzeyin həyatında da becərilir.

Cökə - Böyük və Kiçik Qafqazda, Talış meşələrində geniş yayılmışdır. Oduncağından dülgərlikdə istifadə edirlər. Mebel, musiqi alətləri hazırlanır. Çiçəklərindən çay dəmlənir. Dekorativ ağacdır. Şəhər və kəndlərin yaşıllaşdırılmasında istifadə olunur.

Biz muzey kollektivi muzeyin həyatında sumax və ağcaqayın ağacları da əkməyi qərara almışıq. Gəlin, hamılıqla hərəyə bir ağac əkək. Atalar yaxşı deyiblər: "Ağac əkənün ömrü uzun olar".

Təbiəti mühafizə etmək, sərvətlərindən düzgün yararlanıb, onu qorumaq hər birimizin şəxsi vəzifəsidir.

• Brilyant MƏLİKOVA,
Qəbələ rayon tarix-diyarşünaslıq muzeyinin əməkdaşı

